

Шатманова Айжамал Суйналиевнанын “Айыл-чарба продукциясын өндүрүү жана сатуунун атаандаштык жөндөмдүүлүгүн жогорулатуу (Кыргыз Республикасынын Ош облусунун мисалында)” деген темадагы 08.00.06 – Улуттук жана региондук экономика адистиги боюнча экономика илимдеринин кандидаты окумуштуулук даражасын изденип алуу үчүн жазылган диссертациялык ишине илимий жетекчинин

ПИКИРИ

Диссертациялык иштин темасы бүгүнкү күндө актуалдуу болуп саналат жана Кыргыз Республикасынын Ош облусунун айыл-чарба продукциясын өндүрүү жана сатуунун атаандаштык жөндөмдүүлүгүн жогорулатууну изилдөөгө арналган.

Айыл чарбасы Кыргыз Республикасынын (КР) экономикасынын стратегиялык маанилүү тармактарынан болуп эсептелет, ал өлкөнүн экономикасын өнүктүрүүдө жана өлкөнүн азык-түлүк коопсуздугун камсыз кылууда чечүүчү ролду ойнойт. Айыл чарба тармагынын маанилүүлүгү экспорттук потенциалды өстүрүүнүн, калкты иш менен камсыз кылуунун, өнөр жай ишканаларын жергиликтүү сырьелук ресурстар менен, ал эми элди тамак-аш азыктары менен камсыз кылуунун мүмкүндүгү менен шартталган.

КРнын 2018-2040-жж. карата өнүгүү стратегиясында Кыргызстан өзүнүн географиялык жана климаттык артыкчылыгын пайдаланып, региондук рынокто жана ЕАЭБдин рыногунда тоодо өндүрүлгөн экологиялык таза, органикалык айыл чарба продукциясын жеткирүүчүлөрдүн алдыңкысы болуу, өлкөнүн агроөнөр жай комплексинде орто жана ири кайра иштетүүчү комплекстерди түзүү, продукцияны тышкы рынокторго экспорттоо үчүн логистикалык борборлор өнүктүрүү, фермердик чарбалар кооперативдер аркылуу өндүрүштүк процесске активдүү катышуу, алар өндүрүүчүлөргө кошумча наркты тикелей алууга мүмкүндүк берип, жергиликтүү калктын кирешелерин көбөйтүүгө өбөлгө түзүү каралган.

Бүгүнкү күндө жогорудагы стратегияны иш жүзүнө ашыруу үчүн аймактарда айыл-чарба продукциясын өндүрүү жана сатуунун атаандаштык жөндөмдүүлүгүн жогорулатуу аркылуу чон мааниге ээ.

Аймактагы айыл-чарба продукциясын өндүрүү жана сатуунун атаандаштык жөндөмдүүлүгүнүн өзгөчөлүктөрүн эске алуу жана анын абалын ар тараптуу изилдөө, анын ичинде инвестицияларды тартууну, инновацияларды кийрүүнү талдоо, материалдык-техникалык базасынын абалы, тармактагы жабдуулар, аймактын эмгек ресурстарынын болушу жана алардын сапаты, финансылык абалы, мамлекеттик жөнгө салуу жана колдоо механизмдерин иштеп чыгууну талап кылат.

Жогорудагы маселелердин негизинде Ош облусунун айыл-чарба продукциясын өндүрүү жана сатуунун атаандаштык жөндөмдүүлүгүн жогорулатуу менен байланышкан көйгөйлөрдү чечүүнүн актуалдуулугу, теориялык жана практикалык маанисин эске алуу менен, диссертациялык

изилдөөнүн темасын тандап, анын максатын, милдеттерин жана жаңылыгын аныктады.

Бул шартта Шатманова Айжамал Суйналиевнанын диссертациялык иши интеграция шартында актуалдуу болуу менен маанилүү теориялык жана практикалык мааниге ээ.

Изилдөөнүн максаты болуп региондун айыл-чарбасынын продукциясын өндүрүү жана сатуунун атаандаштык жөндөмдүүлүгүн жогорулатууну өркүндөтүүнүн экономикалык шарттарын изилдөө, аны башкарууну жөнгө салуунун жана келечектүү багыттарын аныктоонун негизинде теориялык-методологиялык жана практикалык сунуштарды иштеп чыгуу эсептелет.

Диссертациялык иштин илимий жаңылыгы катары теориялык жана практикалык изилдөөлөрдү жүргүзүүнүн негизинде илимий иштин жаңылыгын аныктоочу төмөндөгүлөр эсептелет: айыл чарба продукцияларынын атаандаштык жөндөмдүүлүгүнүн экономикалык мазмунуна жана маанисине тактоо киргизилди; аймактын айыл чарба продукцияларынын атаандаштык жөндөмдүүлүгүн камсыз кылуу тутумундагы интегралдык түзүмдүн ролу аныкталды; айыл чарба продукцияларынын атаандаштык жөндөмдүүлүгүн баалоонун методикасы иштелип чыкты жана ага таасир этүүчү сырткы жана ички факторлор сунушталды; эт жана эт продукцияларынын мисалында айыл чарба продукцияларын өндүрүү, кайра иштетүү жана сатууну анализдөө жана баалоо аркылуу атаандаштыкты жогорулатуунун резервдери аныкталды; аймактын айыл чарба продукцияларын өндүрүүчү чарбалык субъектилердин атаандаштык жөндөмдүүлүгүн жогорулатуунун уюштуруу-экономикалык механизмдин иштелип чыкты; айыл чарба продукцияларын өндүрүү, кайра иштетүү жана сатууну интеграциялоо жана атаандаштык жөндөмдүүлүгүн жана натыйжалуулугун жогорулатуу учун айыл-чарба кооперациясынын модели сунушталды; аймактын айыл чарба продукцияларын кайра иштетүүчү ишканалары үчүн атаандаштык жөндөмдүүлүктү башкаруу тутумун иштелип чыкты, экономикалык-математикалык ыкмаларды колдонуу менен Ош облусунун айыл чарба продукцияларын өндүрүү жана сатуунун 2030-жылга чейинки прогнозу сунушталды.

Диссертациялык иштин түзүмү изилдөөнүн максатына жана маселелерине туура келет жана киришүүдөн, 3 баптан, корутундудан, практикалык сунуштардан жана колдонулган илимий адабияттардын тизмегинен, тиркемелерден турат.

Изилдөөнүн биринчи бапта “Аймактын айыл-чарба продукциясын өндүрүү жана сатуунун атаандаштык жөндөмдүүлүгүнүн теориялык-методологиялык негиздери” атаандаштык жана атаандаштык жөндөмдүүлүктүн экономикалык категория катары мазмуну; аймактын айыл-чарба продукцияларынын атаандаштык жөндөмдүүлүгүн камсыз кылуу тутумундагы интегралдык түзүмдүн ролу жана аймактын айыл-чарба продукцияларынын атаандаштык жөндөмдүүлүгүн баалоо жана аны шартоочу факторлор каралган.

Экинчи бапта “Кыргыз Республикасынын Ош облусунда айыл-чарба продукцияларын өндүрүү жана сатууну анализдөө жана баалоо (эт азыктарынын мисалында)” Ош облусунун айыл чарба продукцияларын өндүрүүнүн өнүгүшүнүн деңгээлин анализдөө жана баалоо жана эт продукцияларын өндүрүүнүн динамикасы жана натыйжалуулугу каралган.

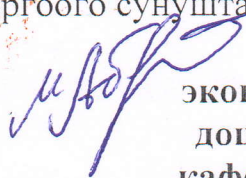
Үчүнчү бапта “Экономикалык интеграция шарттарында айыл-чарба продукциясын өндүрүү жана сатуунун атаандаштык жөндөмдүүлүгүн жогорулатууну өркүндөтүү” Аймактык айыл-чарба продукцияларын өндүрүүчү чарбалык субъектилердин атаандаштык жөндөмдүүлүгүн жогорулатуунун уюштуруу-экономикалык механизми; айыл-чарба кооперациясы айыл-чарба продукциясын өндүрүү жана сатуунун атаандаштык жөндөмдүүлүгүнүн жана натыйжалуулугун жогорулатуунун фактору катары жана Ош облусунун айыл-чарба продукцияларын кайра иштетүүчү ишканалары үчүн атаандаштык жөндөмдүүлүктү башкаруу тутумун иштеп чыгуу каралган.

Корутундуда жана практикалык сунуштарда диссертациялык изилдөөнүн жыйынтыгы боюнча диссертант Кыргыз Республикасынын Ош облусунун айыл-чарба продукциясын өндүрүү жана сатуунун атаандаштык жөндөмдүүлүгүн жогорулатууну изилдөөгө багытталган жыйынтыктарды чыгарып, сунуштарды даярдады.

Диссертациялык иштин темасы өзүнүн максатына жетүү менен КРнын Ош облусунун айыл-чарба продукциясын өндүрүү жана сатуунун атаандаштык жөндөмдүүлүгүн жогорулатуунун системалуу жолдору сунушталды.

Жогорудагыларды эске алуу менен 08.00.06. –“Улуттук жана региондук экономика” адистиги боюнча экономика илимдеринин кандидаты окумуштуулук даражасын изденип алуу үчүн жазылган Шатманова Айжамал Суйналиевнанын “Айыл-чарба продукциясын өндүрүү жана сатуунун атаандаштык жөндөмдүүлүгүн жогорулатуу (Кыргыз Республикасынын Ош облусунун мисалында)” деген темадагы диссертациялык иши диссертациялык кенеште талкулоого жана андан кийинки этаптарда коргоого сунушталат.

Илимий жетекчи:



экономика илимдеринин доктору,
доцент, «Бухгалтердик эсеп жана аудит»
кафедрасынын профессору
Абдиев Мурат Журатович

